

ОНА ТИЛИ ТА`ЛИМИДА ИННАВАТСИОН ЙОНДАШУВ

Dilrabo Amanova Bazarbayevna
Xorazm viloyati Gurlan tumani
Olg'a qishlog'i Sovunchi mahallasi
Pahlavon Mahmud kòchasi
14-uy. +99899 748 4477
Ona tili va adabiyot

Annotatsiya: *Bugungi kunda amalga oshirilayotgan ta`lim tizimidagi islohotlar, yangicha xalqaro baholash tizimi, dunyo tajribasi bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan ta`lim ilmiy taraqqiyot asrida ona tili ta`limi mazmunininig isloh etilishi, ta`lim mazmunining yangilanishi yoshlarda mustaqil va erkin fikrlash hamda bozor munosabatlariga asoslangan raqobatbardosh yoshlarning kamol topishida asos bo`ladi.*

Kalit so`zlar : *taraqqiyot, pedagogik texnologiyalar, ta`lim va tarbiya, masofadan o`qitish, modulli o`qitish.*

Ilmiy-texnik taraqqiyotning shiddat bilan jadallashuvi ilmiy-texnikaviy axborotlarning jadal o`shishiga va yangilanishiga olib kelmoqda. XX asrning ikkinchi yarmida fan taraqqiyotining sur`ati o`zining eng yuqori cho`qqisiga erishdi. Bu jarayonda jamiyat rivojiga mos zamonaviy ta`lim tizimi shakllandi. Bugunga kelib dunyoning qator rivojlangan davlatlarida pedagogik texnologiya ta`lim tizimida izchillik bilan joriy etib kelinmoqda. Shu jumladan, milliy ta`lim tizimimizda ham axborot-kommunikatsion texnologiyalari umumta`lim fanlarni o`qitishda samarali jarayon sifatida qo`llanmoqda. Shu bilan bir qatorda xalqaro baholash tizimi dasturlari ham ta`lim tizimiga integratsiyalashmoqda.

Ta`lim o`quvchilarni tarbiyalash va rivojlantirish vositasi ekan, yosh avlodni bilim olishi, tarbiyasi va rivojlanishi bir butun jarayon bo`lib, biri ikkinchisidan ajratilmagan holda amalga oshiriladi.

Filologiya fanlari doktori, professor B.R.Mengliyev shunday yozadi: "Kuchli va ayovsiz raqobatga asoslangan bozor iqtisodiyoti tadbirkor, ijodiy tafakkur sohibi bo`lgan har qanday qiyin vaziyatdan o`z aql-idroki bilan omon chiqqan, mustaqil fikrli, shu bilan birga, shuurida milliy ruhi mustahkam shaxsni tarbiyalashni talab qiladi". Shiddat bilan rivojlanayotgan bugungi tezkor davr barchadan tadbirkorlikni, mukammallikni, taqozo etmoqda. Shu ma`noda kelajak avlodni barkamol, davr talablariga to`la-to`kis javob beradigan qilib tarbiyalash muhim va asosiy vazifalarimizdan biridir. Ayni jahon talablariga mos keladigan, ijodkor, mustaqil fikrli, o`zgani anglash qobiliyatiga ega, barkamol, o`z hayotiy qarashlariga

ega, mustahkam e`tiqodli shaxsni tarbiyalash, kamol toptirish esa oldimizda turgan dolzarb vazifalarimizdandir. Bu borada til va adabiyot fanlarining o`rni beqiyosdir. Yosh avlodni tarbiyalashda ma`naviy-ma`rifiy omillar katta kuchga ega. Negaki ma`naviyat va ma`rifat eng avvalo, insonning ijtimoiy madaniy mavjudot sifatidagi mohiyatidir, ya`ni insonning *mehr-muruvvat, adolat, to`g`rilik, sofdillik, vijdon, ornomus, vatanparvarlik, go`zallikni sevish, zavqlanish, yovuzlikka nafrat, iroda, matonat*, kabi asl insoniy xislatlarning uzviy birlik, mushtaraklik kasb etgan ko`rinishidir. Ana shunday tuyg`ularni o`zida jamlagan, ma`naviy xususiyatlarni yoshlarimiz ongiga rivojlantirishimiz lozim. Xush, bu borada qanday amaliy vazifalarni amalga oshirish mumkin?

Bu borada o`qituvchidan ijodiylik, izlanuvchanlik talab etiladi. Ma`naviyatimiz va milliy qadriyatlarimizga hamohang bo`lgan durdona asarlarimiz va ularning audio va multimedia shakllari mavjudki, bularni yoshlar e`tiboriga jamoaviy va individual tarzda targ`ib qilish, dars jarayonlarida ma`lum asar yuzasidan munosabatlarni shakllantirishga yo`naltirish maqsadga muvofiqdir. Darhaqiqat, buyuk ajdodlarimizning necha mingyillik tajribalari, turmush tarzi asosida paydo bo`lgan, shakllangan, oliy tuyg`ular bilan sug`orilgan *Ona yurtga sadoqat, Muhabbat, Do`stlik* tuyg`ularini madh etuvchi bebaho xazinalari borki, bular **maqol, hikmatli so`z** va **iborlarda** ko`zga yaqqol tashlanadi. Yoshlarni ajdodlarimiz milliy ruhida tarbiyalashimiz, ularning fikrlash salohiyatini yuksalishiga, e`tiqodini mustahkamlanishiga zamin yaratadi. Yoshlarda mustaqil fikrlash salohiyatini oshiradi.

O`quvchilar ma`naviyatini shakllantirishda pedagogik omillarni ham ko`plab topsa bo`ladi. Ular ta`lim mazmunini yangi sifat bosqichiga ko`tarishga mustahkam didaktik asos bo`la oladi va ularni ta`lim mazmuniga ustalik bilan kiritish esa, o`ziga xos innovatsion jarayon bo`lib, bunda o`qituvchidan yuksak pedagogik mahorat talab etiladi.*

Bugun dunyoda iqtisodiy tanglik yuzaga kelgan bir paytda pedagogik texnologiyaning biz uchun eng samarali tizimidan foydalanmoqdamiz, ya`ni **masofaviy o`qitish** tizimidan. Masofaviy o`qitish- bu masofadan turib ta`lim berish turi hisoblanadi, ya`ni o`quv mashg`ulotlarining barchasi yoki ko`p qismi telekommunikatsion va zamonaviy axborotlashtirish texnologiyalari asosida olib boriladi.*

Yaqin tariximizga nazar solsak, ilk mustaqillik kurashchilari, ya`ni jadid namoyondalari yangi usulda maktab ochib, dunyoviy bilimlar bilan ta`lim mazmunini, shaklini yangilashga harakat qilgan edilar. Keyinchalik an`anaviy dars turlariga o`tildi. Bugungi kunda noan`anaviy dars, noodatiy dars turlari ta`limning yangi shakli bo`lmoqda. Zamonaviy ta`lim texnologiyalaridan foydalanib, o`quvchilarni bir vaqtning o`zida ko`ptarmoqli bilim berish jarayonini davrning o`zi taqozo etmoqda .

Nemis pedagogi. A.F.Disterveg shunday yozadi:”Noqobil o`qituvchi haqiqatni shunchaki aytadi -qo`yadi, yaxshisi esa uni topishga o`rgatadi”. Bugungi kunda pedagogik texnologiyani tushunish uchun asosiy yo`l –aniq belgilangan maqsadlarga qaratilganlik, ta`lim oluvchi bilan muntazam o`zaro aloqani o`rnatish, pedagogik texnologiyalarning falsafiy asosi hisoblangan ta`lim oluvchining xattiharakati orqali o`qitishdir.O`zaro aloqa pedagogik texnologiya asosini tashkil qilib, o`quv jarayonini to`liq qamrab olishi kerak.

Adabiyotlar :

1 B.R.Mengliyev.Hozirgi o`zbek adabiy tili.Qarshi 2008

2 Sayidaxmedov N.Pedagogik amaliyotda yangi texnologiyalarni qo`llash namunalari-T:RTM,2000-46bet

3 N.X.Avliyakov Pedagogik texnologiya.Toshkent-2012